

HOCAM KESSLER HAKKINDAKİ İHTİSASLARIM

Dr. Ekmeî Zadîl

Istanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi

Vefatı kendisini tanıyan, tanımadığı halde olağanüstü meziyetlerini duyup şahsına karşı hüyük hayranlık ve sevgi hisleri besleyen bütün herkesi son derece teessüre sevk eden, çok Muhterem Hocam, üstün insan Prof. Kessler'in hatırası önünde hürmetle eğilirken kendisinin, son yardımcıları olarak bir kaç satır kaleme almayı en tabî bir vazife bilirim.

Prof. Kessler'in hayatı, eserleri, faaliyetleri ve örnek alınması gereken insanlık tarafları üzerinde duracak değilim. Benden kıdemli ve değerli meslekdaşlarım bu hususlarını kâfi derecede belirtmiş bulunuyorlar. Ben sadece bir cümle ile şunu ifade ve daha doğrusu telhis etmek isterim:

Prof. Kessler bütün hayatını çalışmaya, insanlığa, bulunduğu cemiyetlerin hizmetlerine vakfetmiş üstün bir insan, Nietche'nin meşhur eseri Zaratustra'smda canlandığı kudretli insan timsâline uygun kâmil insanlık zâviyesinden mütalâa edildiğinde bir Süpermann idi. İnsanların her türlü beşerî zaaf ve ihtiraslardan uzak ve sadece hemcins sevgisi ile yaşayabileceklerini, mes'ut olabileceklerini göstermiş ve isbat etmiştir.

Prof. Kessler 1951 senesi Şubat ayında Türkiye'den, Yeşilköy hava alanına kendisini uğurlamaya gelen samimî kalabalık yığınlarından bu hasletlerinin ne kadar takdir edildiğini görmeyen bahtiyarlığımı duyarak ayrılmıştı. Büyük uğurlayıcı grupların asıl kalabalık kısmını kendisinin dahi doğru dürüst tanımadığı, bir daha görmeyeceği feyz verdiği eski talebeleri, kadirşinas Türk işçi ve Sendikacıları teşkil ediyordu.

Prof. Kessler vatanına âşık hakikî bir Alman vatandaşı olduğu gibi, Türkiye'yi de ikinci bir Vatan olarak benimsemiş ve Türk cemiyetine en sıcak bir alâka ile bağlanmış ve bu alâkasını öldüğü güne kadar muhafaza etmiş gerçek bir Türk dostu idi. Türkiye'nin dert

ve problemlerini kendi problemleri sayar, memleketimizden ayrıldıktan sonraki 12 sene zarfında geçen bütün hâdiselerle yakından ilgilenir, üzüntülü günlerimizde bizlerle birlikte üzüdür, sevinçlerimizi paylaşırdı.

İstanbul'dan ayrıldıktan sonra tedris kadrosuna dahil olduğu Göttingen şehrinde bir Türk - Alman dostluk Derneği kurup başına geçmiş, verdiği konferanslar, yayınladığı yazılar ile bütün muhitine memleketimizin en büyük propagandasını yapmış, tahsile giden Türk öğrencilerinin hâmisî, bir nevi velîsi olmuştu.

Yanında altı sene asistanı olarak çalıştım. Her gün kendisinden yeni bir şeyler öğrenirdim. Birlikte çalışmak bir zevk idi. Mütevâzi idi, karşısındaki en küçük insana müsâvî değer verirdi. O sıralarda Çalışma Bakanlığı yeni kurulmuştu. Bakanlıktan mütalâa isterler, o hazırlar, arada hasbihal kabilinden bâzı şeyler hakkında fikir sorar (ki bunlara bir asistan değil Fakülteye adımını henüz atmış bir kimse dahi fikir yürütebilirdi) sonra cevap metnine benim de imzamı atmamı isterdi. İtiraz edince «Lieber Kollege - Sevgili meslekdaş, beraber düşünüp cevapları hazırlamadık mı? benim tecrübem biraz daha fazla olduğu için ben daha fazlasını cevaplandırdım» der ve mutlaka size de imzalatırır ve sizi onore ederdi.

Beraber yaptığımız seyahatlerde harcırahlarımızı alırız bir de bakarım ki faraza Kessler'e 500.— Lira ödenmiş, bana ise 150.— (Maaş ve Harcırah hükümleri doıayısıle o birinci sınıf memur olarak ben ise o zamanlar 9 - 10 uncu derece memur harcırahı aldığımdan) derhal ikisini toplar $500 + 150 = 650$.— ve bunu ikiye bölerek hissemize 325.— er Lira düşüyor diyerek kendi hissesinden 175.— Lira bana öderdi. Daha evvel beraber seyahat etmiş olduğu Asistanlarına da bu usulü tatbik etmiştir. Yazdığı makalelerden para talep etmez, arada ödeyen olursa tercüme karşılığı diye bizlere verirdi. Bu şekilde hareket eden maaşını hep fakire fukaraya, müşkül durumdaki bir takım mültecilere, Kilisenin yardım sandıklarına dağıtan Kessler, 5 - 6 ay tasarrufta bulunup yerli mallardan aldığı kundura, İmralı mahkûmlarının çorapları ile gayet mütevâzi geçinir ve bütün elinde kalan parayı da kitaplara dağıtırdı. Kitapları tek serveti idi ve bunu çocuklarına taksim etmişti. Son senelerini geçirdiği Kassel şehrindeki bir İhtiyarlar yurdundaki küçük odasında karyola, gardrop ve masasından başka tek eşyanın küçük bir kütüphane olduğunu görmüştüm.

1951 Ocak ayında son dersini verirken çok heyecanlı idi. Büyük bir kalabalık kendisini çok büyük bir alâka ile dinlerken ben de kendisine bir sürpriz hazırlamış ve Türkiye'deki 18 senelik ikameti, tedrisatı sırasında kendisine tercüman, asistan ve doçent olarak yanında çalışmış bütün eski yardımcıları davet edip ön sırayı kendilerine tahsis ettirmiştim. İdealist insanların kaderi olan büyük darbelere mâruz kalma akıbetinden fazlasile nasibini almış, acı sürprizlerin envaım en feci şekillerde tatmış bu Muhterem Hocanın belki de karşılaştığı yegâne tatlı sürpriz, samimî uğurlanışla birlikte bu olmuş ve son derece memnun kalmıştı.

Kessler memleketimizdeki ikametinin son iki ayını aziz meslekdaşım ve kendisinin uzun müddet yardımcılığını yapan Prof. Orhan Tuna'nın evinde geçirmiş ve bundan sonsuz bir sevinç duymuştu. Böylece Muhterem Hocamızın memleketimizdeki son günleri en iyi hâtıraları olmuştu.

Memleketimize sosyal espri'yi getiren, sosyal siyasetin önemini en iyi bir şekilde bizlere tanıtan ve 80 yaşında mütemayiz bir isim bırakarak ebediyete intikal eden Muhterem Hocamı tekrar hürmetle anarım.

